

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס י 207
מישיבת ועדת העבודה
שהתקיימה ביום ב', ט"ו חשוון, תשל"ו
(20.10.75) שעה 10.00

נ כ ח ר

חברי הועדה: היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו
ז. אמיר
א. אבטבי
מ. גז
ל. דיציאן
מ. דרובלס
ז. המר
ה. זיידל

מוזמנים:

חה"כ א. לבני
מר אבני - מטעם משרד השיכון
ש. בר-לב - מקצרים
ט. הלר - מאופירה
מר גורדון - מטעם משרד השיכון
י. הראל - ממרום הגולן
מר נחמני - מטעם הסוכנות היהודית

פזכיר הועדה:

מ. משולם

רשמה:

מ. טרלו

סדר היום:

1. זירוז הקמת מרכז עירוני ברמת הגולן והרחבתו - הצעה לסה"י (ז. המר)
2. קצב הבניה באופירה וברמת הגולן - הצעה לסה"כ (חה"כ א. לבני)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה.
אני מקווה בברכה את כל האורחים
שלנו היום. אני רוצה גם לקדם בברכה את חברי-הכנסת בשוגם
לעבודה. אני מקווה שבתקופה הזאת שועדת העבודה נתנה מנוחה
לחבריה, היתה להם אפשרות לנוח, והם באו בכוחות מחודשים.
אנחנו פותחים את עבודת הועדה
עם חידוש מושב החורף בסימן של אירועים והתרחשויות ומציאות
שקדאיגה אותי מאד מאד, גם כאשר השקפתי על זה מרחוק וגם
כאשר חזרתי וחשתי וראיתי את המתרחש כאן.

אנחנו חייבים להתפנות ולתת
את הדעת באופן היסודי ביותר על כמה דברים שנוגעים ישירות
לועדת העבודה. קיבלתי מברקים מחברים בקשר לבית שאן
והפטישורים בטקסטיל וכן בתעשייה האוירית, דברים שנצטרך לתת
עליהם את הדעת ושהם דחופים ביותר: מצב התעסוקה וסכנת
פיטורים במיוחד בענפי הייצור. כאשר מדברים על הפער
שהתרחב בין השירותים לייצור, אז דוקא עושים צמצומים בענפי
הייצור, שהם בחלקם הגדול מיועדים ליצוא.

בענין התעשייה האוירית, אני
מציעה לוועדה, לפני שנקיים דיון בנושא הזה, שנערוך ביקור
כדי לשמוע ולהתרשם במקום. לאחר מכן נוכל לקיים את הדיון.
אם תסכימו - נתאם את מועד ביקורנו שם.

דבר שני, ההתפתחות המדאיגה
ביחסי העבודה, במיוחד במקומות עבודה חיוניים במגזר.
נדון גם בנושא זה. יש כאן פריקת עול כשם שעוד לא היתה
במדינה.

כמו-כן יש צמצום במימדי
העליה ומול זה ירידה הולכת וגדלה, לצערי הרב. גם נושא
זה נצטרך להעמיד על סדר יומנו.

דבר נוסף: מניעת עיוותים והשפעה
שלילית מההתפתחות הכלכלית, לגבי הנהגת מס ערך מוסף, שלא
תפיגענה חלילה שכבות מעוטות-יכולת ולא תקבלנה את הפיצוי
המלא שלהן.

בכל זה ובנוסף לזה חוקים שלא
השלמנו את הדיון בהם, תצטרך הועדה לטפל. הועדה תצטרך
להגדיל את מספר ישיבותיה כדי לדון בכל העניינים הללו.

ח. זיידל:
שלחתי לך מברק. הכוונה היתה
למצוא דרך לקיים דיון בנושא
התעשייה האוירית, היות וזה דחוף ואינו סובל דיחוי.
יש עוד ועדה שעוסקת בנושא אבל מאספקטים שונים.

לאור הדו"ח שקיבלנו על ניידות
עובדים וכל הקשור במדיניות הכלכלית ששמדובר על מעבר משירותים
לייצור, היה רצוי שנכלול את הנושא הזה על סדר יומנו באופן
דחוף, אפילו לפני הביקור, או שנבקר בשבוע הבא ונקיים דיון.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: הנושא הזה נידון היום בהסתדרות. אני מציעה שנבקר ונוכל להתרשם ונוכל לקיים דיון בוועדה בהקדם. נצטרך גם לתאם עם ועדת החוץ והבטחון שגם היא זנה בנושא.

הצעות לסדר היום -
זירוז הקמת מרכז עירוני ברמת הגולן
והרחבתו (חה"כ ז. המר)

קצב הבניה באופירה וברמת הגולן (חה"כ לבני)

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אם לחברי הועדה אין התנגדות אני מציעה לאחד את הדיון עליהן.

אותי מדאיגה העובדה של הקצב האטי בבנייה הנוספת לישובים הקיימים, שרבים רוצים להצטרף אליהם ואינם יכולים מאחר ויש מחסור בדירור.

ז. המר: אני העליתי נושא לפני ארבעה חודשים, בינתיים היתה פגרא. הגולן גשאר מוקד חשוב בתודעת הציבור והצורך לטפל בו. יכול להיות שהנושא הקונקרטי לא עומד במרכז הבעיות הפוליטיות ויש בעיות אחרות, אבל אני מעלה כאן מה שהורגש ונאמר אז.

באופן כללי היתה טענה שעתידי הגולן תלוי, במידה גדולה מאד, לא רק בהקמת מספר ישובים קטנים אלא בהקמת מרכז אחד גדול יותר. כדי ליישב הרבה אנשים צריך שיהיו מרכזים עירוניים או ערים. היתה החלטה בממשלה על תכנון ובנייה לגבי עיר או מרכז עירוני בקצרין, והיתה האשמה שיש אטיות מכוונת בבנייה. לא היתה תחושה שיש מהירות מספקת בבנייה בגלל המצב בגולן. אינני יודע מה קרה במשך 4 החודשים האלה, אין לי יותר אינפורמציה מאשר זו ששאבתי אז. מצב הגולן הוא שצריך ליישב אותו, ומדינת ישראל החליטה על כך וחשוב שהועדה הזאת תזרז או תדחוף כדי שהכנסת תשפיע על זירוז הקמת העיר, כדי שאנשים יוכלו לשבת שם, ולהשפיע כך על גורל הגולן.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: לא במקרה העליתי את הנושא בנושא ראשון. יש חשיבות מדינית ממדרגה ראשונה לרמת הגולן. כל מה שנעשה שם היה על דעת הממשלה. איש לא חולק על ישוב זה או אחר, אבל הקצב אטי מדי. מצאתי לנכון להזמין את שר השיכון שיפרוש לפנינו תכנית של משרדו לגבי רמת הגולן. אני מצטערת להודיע לוועדה שכל הפניות שלי, בשם הועדה, לא הועילו, ושר השיכון לא רצה לבוא לוועדה בנושא זה. אני משתוממת על כך ומביעה מורת רוח. עוד לא היה דבר כזה שועדה תזמין שר והוא לא ייענה לבקשתה. אני מבינה שצריך לתאם את לוח הזמנים. אני רוחשת כבוד למר אבני, אבל הוא לא קובע מדיניות.

ל. דיציאן:
מציע לדחות את המשך הדיון ולדרוש באופן פורמלי משר השיכון שיופיע בעצמו ויסביר את עמדת המשרד בקשר לפיתוח אופירה והעיר ברמת הגולן. אני חושב שהועדה לא צריכה להיכנס לדיון כל עוד השר לא הופיע.

מ. גז:
אנחנו מתרשמים רק מקריאה בעתונים. כאן הופיעו אנשים מהמקום, אני מציע ששישיבה זו תוקדש לשמיעת דבריהם. איננו מותרים על בואו של השר שידווח לנו מה קרה עם כל ההבטחות שהיו בממשלה.

ז. אמיר:
אני משתומם שהשר לא מצא לנכון להענות לקריאת יו"ר הועדה. הנושא בוער ולא יתכן שהשר לא יבוא הנה ויסביר את מדיניותו בנושא רמת הגולן ואופירה.

היום הנוער הישראלי זקוק לאתגרים. אם לא נעמיד אותם בפניו, יישוב רמת הגולן ואופירה, לדעתי אנחנו עושים עוול לעצמנו ולנוער הישראלי. שמעתי במקומות עבודה רבים ששם יש פועלים קבועים שמוכנים לעלות לרמת הגולן כתורנות ולעבוד שם. אני מדבר על בעלי מקצוע בכל התחומים. יש גרעינים של נוער שמיניות שמוכנים להתיישב שם. הבעיה היא לתת יד עוזרת. אינני מבין מה קורה פה. עלינו ליישב מייד את רמת הגולן ולא אחרי דיונים במוסדות האו"ר ובמקומות אחרים. לדעתי יש מקום להזמין את שר השיכון בדחיפות לוועדה ולקיים דיון ולהחליט. הכנסת חייבת להביע דעתה ולחייב את שר הממשלה לבצע מדיניות שהיא לטובת מדינת ישראל, וזה יישוב הגולן בצורה אינטנסיבית ביותר, וכן גם אופירה.

כמחאה של הועדה, אני מציע לא לקיים דיון היום ולדרוש מהשר לבוא ולהביא לפנינו את כל תכניותיו בנושא הקמת העיר החדשה ברמת הגולן.

מ. דרובלס:
גם אני רחצה להביע מורת רוח על כך ששר השיכון לא מצא לנפון להופיע בוועדה.

עם כל הכבוד שאני רוחש לאבני שעושה ימים ולילות למען פיתוח ההתיישבות החדשה, הוא לא יכול לבוא במקום השר.

אבל יחד עם זה, הופיעו נציגי רמת הגולן שבאו ממרחקים, ולאותם האנשים מגיע שלא נדחה את הישיבה.

השר שמע הצעות לסדר היום והוא לא דייק בדברים. שר השיכון היה נוכח באולם כאשר העמדתו אלתו על טעותו. הוא אמר מספרים וגם ניתנו הבטחות ע"י ראש הממשלה עם לוח זמנים. לכן שר השיכון חייב להופיע בוועדה ולהשיב. אני מציע לתאם זמן עם שר השיכון, אבל לכבוד האורחים שבאו, לקיים את הדיון היום.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני בדעה שלא צריך להעניש את החברים שהזמנו. אני אעמיד את שר השיכון על התמררות ועדת העבודה על כך שהוא לא הוסיע. אני אזמין אותו שוב.

אני מבקשת מנציגי רמת הגולן

לתאר את הנעשה בשטח.

י. הראל:

נעשתה עבודת בניה גדולה בגולן, גם מבחינת האיכות וגם מבחינת כמות, יחסית לאיזורים אחרים. הסכמת לזה היה הלחץ הגדול של המתיישבים שרצו לבוא לגולן. ברמת הגולן היו אפשרויות של שיכון זמני במבנים הנטושים שהיו שם. היינו רוצים לראות היקף עוד יותר גדול של בניה. למרות היקף הבניה שהוא גדול, קצב המתיישבים עוד יותר גדול. היום יש גמטה ישובים שיושבים בנקודות זמניות: הגרעין הרוסי, קשת, תל-זית. הסיבות לכך אינם רק פיגור בבניה אלא פיגור בהחלטה על הקמת נקודת קבע. אם היתה אפשרות פיסית היו עוד נקודות זמניות שמחכות להחלטה. בשורה של ישובים חסרות זירות לקליטת אנשים נוספים. יש כמות גדולה של זירות ברמת הגולן שנמצאות בשלב בניה. יש מספר גדול של זירות שמתקצבות כבר, נמסרו לקבלנים, ויש כאלה שכבר התחילו בבניה. לקראת תקציב השנה הזאת נפגשנו עם שר השיכון. התקציב איננו קטן אבל הוא איננו עונה על יכולת הישובים לקלוט אנשים. היכולת מורכבת מאנשים שרוצים לבוא והתפתחות המשקית. קיבלנו תשובה משר השיכון שהוא לא יכול להגדיל את הבניה מסיבות תקציביות. בשנה זו כמות הבניה כישושים הקיימים לא עונה לאפשרות הריאלית של גידולם למרות שכמות הבניה איננה קטנה. יש לחץ גדול של אנשים שרוצים לעלות לרמת הגולן. זו תופעה די מפתיעה בארץ, בתנאים שישנם. יש לחץ מתמיד מכל הכיוונים. ההחלטות על הקמת ישובים חדשים בגולן לא מדויקות את קצב דרישות התנועות והגרעינים שישנם. אינני רואה כאן מקום להאשמת משרד השיכון. תנועת המושבים מבקשת, איחוד הקבוצות והקיבוצים, השומר הצעיר, איגוד המושבים של הפועל המזרחי גם כן פנה וביקש ליישב כמה ישובים. כמו-כן פנה העובד הציוני וביקש לאתר מקום לישוב, וכן תנועת החרות. כולם עומדים בתור ומחכים. לפי דעתי המצב הזה איננו נסבל ולא הגיוני, שיש יהודים שרוצים להצטרף לרמת הגולן ואינם יכולים. ההתיישבות ברמת הגולן היא פרודוקטיבית מאד, כל הישובים מחזיקים את עצמם. אין בהם שביחות או עבודה ערבית או עבודה שכירה.

צריך להגיע למצב שבישובים הקיימים היקף הבניה יהיה בהיקף הדרוש ליכולת ההתפתחות של הישוב. תהיה הגבלה רק ליכולת הישוב לאכלס ולקיים את עצמו. את היכולת יקבע הישוב יחד עם המחלקה להתיישבות.

בישובים החדשים אני חושב שצריך להגיע לכך שתקציבי הבניה וההחלטות על הקמת ישובים לא יהיו גורם דוחה להקמת ישובים חדשים. הגורם התקציבי של מדינת ישראל מעכב הקמת ישובים חדשים ברמת הגולן.

לבסוף אני רוצה להזכיר נושא של ישובים נוספים. המצב בלתי אפשרי, כאשר הוקפאה הקמת ישובים חדשים. יש תכנית של 5 - 7 מאחזים שהומלצה ע"י הרמט"כל כצורך חיוני ודחוף של צה"ל כדי לאפשר לו להקטין את גיוס המילואים לגולן. זה הועלה כדרישה של צה"ל ותכנית של המחלקה להתישבות. סדר הגודל הוא כמיליון ל"י למאחז. כל הגורמים המבצעים בשטח, תומכים בתכנית. הגרעינים נמצאים והם בכוננות. הענין נדחה בכל פעם. אם יידחה בעוד חודש הוא לא יבוצע בגלל תנאי החורף ברמת הגולן, הם יעבדו בעבודות חוץ במקום פועלים שכירים שעובדים שם עכשיו.

עד התקופה האחרונה, משרד השיכון לא עסק - מסיבות פונקציונאליות שלו - בבנייה זמנית, מתוך הנחה שהוא צריך לעשות את הבנייה הטובה והקבועה מתוך התחשבות בגורם הבטחוני. אם אנחנו מדברים על גרעין של בוגרי צבא ויאמרו להם לחכות שלוש שנים, הם לא יחכו. לאחרונה חרג המשרד מעמדו, לפי החלטת שר השיכון, ~~משרד השיכון~~ משרד השיכון נכנס לבצוע שיפוצים. זה צעד חיובי שצריך להרחיב אותו. המצב היום בגולן לא מאפשר לחכות עוד שנתיים שלוש. כל הגרעינים מוכנים לקחת את הסיכון הזה, ואם יהיה מצב חמור, נמצא את הפתרונות.

ש. בר-לב: הגרעין שלנו התחיל להתארגן לפני חצי שנה. החלטת הממשלה התקבלה בנובמבר 1973. לפני חודש התחילו לבנות 74 בתים ראשונים. אנשים שהצטרפו לגרעינים לא עולים סתם בגלל הטבות אלא עם מניעים חלוציים וציונות. אני רוצה לצטט מכתב שכתב אלי אחד האנשים: "... ברצוני לתרום משהו למדינה ולהתיישב במקומות ספר כדי שהספר הקודם יוכל להפוך לעורף... והוא מסיים בכך שהוא רוצה לחתום לצבא הקבע בשנה הבאה כדי לעזור". היום יש 50 משפחות ו-50 רווקים שרוצים לעלות לקצרין. אנשים עם מניעים טובים שרוצים לקלוט עליה. חבל אם הרצון הזה יבוזבז מחוסר טיפול.

אנשים פנו למוסדות שונים, גם למשרד השיכון ורצו להרשם. אף אחד לא טיפל בזה. היום אנשים מוצאים את המסגרת כאנשים שיש להם אותן המטרות. בין החלטה לבצוע עוברות 4 שנים. עושים תשתית כחפירת היסודות והמקלטים ל-74 הבתים הראשונים. השלימו בניית מקלט גדול במרכז העירוני, התחילו בניית בית-ספר שדה עם הכתים. קו המים העבירו זמנית קרוב מאד לבתים.

היום יושבים בגולן אלפיים יהודים לא מתייחסים לאיזור הזה כאיזור התישבות. הגולן יכול להפוך לחלק מהמדינה רק אם ישבו בו הרבה יהודים, וזה יכול להיות רק במקום כמו קצרין.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: יש מועד שקבע משרד השיכון בקשר ל-74 היחידות?

ש. בר-לב:
משרד השיכון התחיל עם 74 יחידות
ו-200 יחידות יהיו בעוד שנה או
שנה וחצי. תכנית האב מדברת על 5000 יחידות דיור. לאור
הדחיפות של העניין ואם מתכוונים ברצינות להקים את העניין הזה
בשנה הבאה, צריך להחליט על התחלת הבנייה של 500 היחידות.
שכונה ראשונה שהתחילו לבנות ל-700 יחידות דיור, מזה התחילו
השנה 200. הייתי שמח אילו משרד השיכון היה מחליט על קצב כזה.
זה היה מאפשר שירותים מינימליים ומקורות תעסוקה יותר טובים.

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו: מה מתוכנן מבחינת מקורות תעסוקה?

ש. בר-לב:
עוד לא יודעים. אין מפעל תעשייה
מסוים שיקום שם.

לפי דעתי חסר ראש צוות לאכלוס.
צריך בן אדם שיתמסר רק לעניין הזה.

זכינו ממר אבני ליחס אוהד ולבבי.
אני בטוח שהוא מעוניין ועושה עבודה גדולה למען העניין הזה,
אבל אני חושב שצריך למנות אדם שיתעסק רק בזה כי לאבני יש
עוד הרבה פרויקטים.

בכל בית בונים מקלט וסטנדרד של
קו ראשון וזה מייקר מאד את הבנייה. מהיר המקלט הוא כמעט כמו
מחיר הבית. לא ברורים התנאים שלפיהם יקבלו המשתכנים את
הדירות. אנשי משרד השיכון אמרו שבמקום כזה מחיר הבית יהיה
מחיר העלות. בית כזה קטן יעלה רבע מיליון ל"י. אנחנו רוצים
שיתנו לאיזור הזה תנאים כמו בקריית שמונה. יקבעו מחיר
למשתכן מבלי להתחשב כמה זה עלה. צריכים להיות תנאים סבירים
כדי שאנשים יוכלו לעמוד בזה.

י. הראל:
היות ויש שם בנייה בסחונת
וגם יותר יקר לבנות ברמת הגולן
כגלל התנאים הפיסיים, צריך לקבוע מחיר כמו בקריית שמונה
ומשרד השיכון ישלים, כל ההוצאות יפלו על תקציב המדינה
ולא על המשתכן.

מר נחמני:
אני ברצון אארח אתכם לסיור במקום.
אני אתיחם בדברי רק להתישבות
החקלאית, ובמיוחד למושבים כי בקיבוצים יש אפשרויות שונות.
רוכ המועמדים למושבים הם משפחות עם ילדים. אין לי מספרים.
היום, באישורו של צה"ל הקמנו ברמת הגולן קראוונים על פנת
לענות על הצרכים הדחופים ביותר. אם ניקח מושב כמו רמת
מגשימים, בונים שם אבל לא בקצב שעונה על הנהירה למקום.
כנוב מתארח זמנית גרעין של תל-זית. הגרעין הזה אושר.

היות ונוב מארכת אותם, יש מועמדים שרוצים להצטרף לנוב.
הצבנו קראוואנים בנוב על מנת שאם ישתנה המצב יהיה להם מקלוט
נאות. אותו דבר בקשת, השוכנת זמנית בחושניה, גם שם העמדנו
קראוואנים. אם אנשים מסכימים לגור בתנאים כאלה, אתם יכולים
לתאר לעצמכם מי ומי הם הבאים לחיות בגולן.

אני בטוח שיש למשרד השיכון
בעיות עם בניית שיכונים והגורם הזה צריך להיות מובא בחשבון.
אם ידוע שבנייה אורכת שלוש שנים, ואינך יכול להעמיד לרשות
גרעין את השיכון המינימלי, הם לא יחזיקו יותר מעמד מאשר
חצי שנה או שנה והגרעין יתפורר, וְחַבְלֵהּ. היה לנו גרעין נהדר
יוצאי סירת מט"ל, לא היה לנו מקום לשכן אותם זמנית
והגרעין התפורר. המצב בגולן הוא שיש הרמוניה בין הישובים
ולא חשוב מאיזו תנועה הם. הקיבוץ המאוחד מארח גרעינים של
תנועה אחרת, וכך עושים האחרים, ובלבד שיהיו לפחות קראוואנים
שנוכל להציב אותם בישובים. עלינו להגביר את קצב הבנייה,
על מנת להתאימו לקצב ההתיישבות. לא פעם אני מקבל מכתבים
מזוגות נפלאים שרוצים להתישב ברמת הגולן, ואין באפשרותי
להענות להם. אמצעי הייצור קיימים. המגבלות הן: מים ויחידות
דיור.

ישנו הגרעין של עולי רוסיה הנקרא
"אני עם", הם רוצים לממש את הרעיון של שילוב העליה מכריה"ם
במדינת ישראל. הם כבר יושבים בגולן שלוש שנים והם עובדים.
זו קבוצה שמפרנסת את עצמה הם עובדים בתעשייה, בניקר באלקטרוניקה.
יש ביניהם בעלי מקצוע בשטחים שונים. אנחנו נותנים להם
תעסוקה מלאה. אי הקמת הישוב, לדעתי, גרם להם עד עכשיו
לאי-קליטה נוספת. יש חשש שהם יתאכזבו אם יצטרכו לחכות עוד
שלוש שנים. אותו המצב לגבי קשת.

ט. ה.ל.ר.:
ראש הממשלה דיבר אתנו על 500
יחידות דיור. אולם בשטח לא נראה
לנו שזה יתממש. עובדים באותו קצב, אולי אפילו קצת פחות.
מאז שהייתם שם ועד היום בגמרו עוד 16 דירות שהיו אז בשלב
חיבור החשמל ועוד דברים קטנים. הם נפטרו לצה"ל ואינן
מיושבות.

דבר אחר שנעשה, שאנחנו קוראים
לו: אחיזת עינים. שמו בשטח 50 - 60 קוביות ללא תשתית.
אלה קוביות מוכנות. זה נראה איום. יש קוביות בנות 2 חדרים
ויש בנות 3 חדרים. היתה גם הצעה שנפלה, להקים בית עם שתי
קוביות.

החשמל - ביה"ס חובר לחשמל ביום
הראשון ללימודים. במקלט עד היום עדיין אין חשמל. עד היום
אין תאורה כלילה בסביבה. לפני כמה חודשים צריך היה להגיע
שר השיכון לביקור, אנחנו החלטנו להפגין. באותו יום נפטר
פנחס ספיר והעניין נדחה. שר השיכון נפגש עם הועד אבל לנו
זה לא קידם דבר. התרשמנו שהוא בסך הכל קבלן. אם כך, כדאי
לדעת איזה משרד מספל באופירה, מכל הבחינות.

לא יצאו בהודעות לעתונים אלא רק באופירה ואז נרשמו 30 - 40 איש וגם להם אין עדיין דירות. שמענו שהיתה תכנית למשרד הבטחון להוריד אלינו מפעלים, וגם זה לא בוצע. המעגל הזה צריך פעם להפתח.

נאמר שעד 1976 ייגמרו 500 יחידות דיור, לא נראה לי שזה יסתיים עד אז, קצב העבודה לא גובר. אותו מספר אנשים עובד ואותו מספר קבלנים. דרשנו בזמנו שיוקם צוות הקמת אשר יהיה באופירה ולא בתל-אביב, לא נעשה דבר בעניין זה. בצורה זו אופירה לא תתפתח.

מר גורדון:
אני מצטער על הצורה בה נאמרו הדברים. יש זכרים שלפחות כואבים לכולנו, גם לי, כי אני מופקד על התקדמות הבנייה. באופירה ההתקדמות יותר אטית מאשר בכל הארץ כי שם יש בעיות מיוחדות, בעיות מימון. אולם הקצב שונה ממה ששמעתם כאן.

נתחיל באכלוס. יצאנו בפרסומים ונרשמו 40 איש כאשר רובם עם משפחות קטנות. התנינו את זה בכך שתהיה תעסוקה כי זו הבעיה שם ולא המגורים. בסוף נובמבר יהיו לנו שם עוד 30 יחידות דיור, ועד סוף פברואר יהיו עוד 100 יחידות דיור מלבד ה-30. חורה לי שמתייחסים כך לבעיה. כרגע יש בבנייה 332 יחידות, 44 זירות גמורות ועוד 46 יחידות דיור תקומנה כך שלקראת אפריל נגיע ל-170 יחידות דיור גמורות. ראש הממשלה דיבר על 500 דירות עד מחצית שנת 1977, אנחנו תרגמנו את זה ל-1 לאפריל 1977. אני מקווה שנעמוד בהבטחה הזאת של ראש הממשלה, אם כי יש לנו כבר עיכובים, בוועדת התכנון.

לגבי הנושא של השקוביות, אני מזמין אתכם לראות את הדבר הזה. כל משפחה יכולה לגור בדירה כזאת. בעוד חודשיים יהיו מים ויחובר הביוב, ובסוף פברואר תהיינה 100 דירות מוכנות, כולל מיזוג האויר, כאשר חלק זה מיזוג מרכזי וחלק מזגנים. אין שם שקוביות בנות 2 חדרים אלא כולן בנות 3 חדרים. תנאי החיים נוחים שם. השגיאה שעשינו היא שהתחלנו באופירה עם בנייה יקרה מאד וכאשר עוברים לבנייה נורמלית, כמובן שזה פחות טוב. את השקובית אפשר לראות במקומות שונים בארץ ולא רק באופירה. מחירי הדירות באופירה מתקרבים לחצי מיליון ל"י ליחידת דיור אחת. אני חושש שלקראת פברואר תהיינה דירות ולא יהיו מתישבים, וזה מדאיג אותנו. אני מדבר על עשרות דירות שתעמודנה ריקות כי אין שם תעסוקה מספקת. נכון שראש הממשלה אמר שהוא רואה את אופירה כמרכז שירותים ואיננו מתכוון להוריד לשם תעשייה. תפקידנו הוא להמציא דירות ואנחנו נעשה זאת גם כאשר יהיו מפעלים. לא ירד מפעל בגלל זה שלא תהיינה דירות.

לגבי נושא הפיתוח, סולל בונה זכה במכרז. היתה שביתת מהנדסים שעיכבה את כל המערכת. אבל עכשיו הם מתחילים בעבודה. אני יודע איזה מאמצים עושה סולל בונה כדי לזרז את הבנייה, וזה קשה כי לא כל אחד מוכן לעבוד שם.

אנשי המקום יודעים לא פחות ממני כמה עולה כל דבר במקום. התחלנו במיזוג מרכזי כאשר החוזה היה עם הקבלן שגר במקום ומחזיק דירה של שלושה חדרים ואיננו

מוריד את המשמחה ואיננו רוצה לפנות את הדירה. החוזה היה על מיליון ל"י ועכשיו הוא דורש 7 מיליון ל"י.

המצב איננו כפי שתואר. הדאגה שלנו היא שתעמודנה דירות ריקות, אנחנו נעשה כל מאמץ שזה לא יקרה. אי אפשר להציג מצב של אוזלת יד כאילו לא מתקדמים. ועדת בנין ערים לא אישרה תכנית. רצינו לבנות דירות בנות חדר לרווקים, היתה התנגדות לזה. אנחנו מוגבלים בתקציב וצריכים לקחת הכל בחשבון. אי אפשר לבנות יחידות דיור כפי שבנינו בהתחלה, כל יחידת דיור עולה פי 3½ מאשר במרכז הארץ.

ל. דיציאן: אם יש הבטחה שתוך תקופה מסוימת יהיו 400 - 500 יחידות דיור ועומדות רק 44 יחידות דיור, זה מרטיע את הציבור מלהרשם.

מר גורדון: יש בתים שהתחילו ב-1972 וב-1973 והם עדיין בסוף הבנייה. באופירה משך הבנייה יותר ממושך. היות ויש באופירה אקלים מיוחד, גם הבנייה מיוחדת. לקחנו מומחים מהטכניון שעשו שם בדיקות שונות. אין בכוונת השר לעכב בנייה באופירה, אלא ההפך הוא נכון. אלא שיש גם תנאים מיוחדים שצריך לקחת בחשבון אשר עיכבו את הבנייה שם. בעוד חודשיים אנחנו חוששים שתהיינה יותר דירות שם מאשר מתיישבים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: כל הזמן אמרו שאנשים אינם מורידים את המשפחות כי אין להם איפה לגור. האם הם אינם רוצים להשתכן באופירה?
מה אתם עושים כדי להביא את הנושא לידיעת הציבור הרחב שיתעניין וילך לאופירה?

מר גורדון: דובר על מאות ועכשיו הסתבר שזה 40 שגם אלה אינם רציניים כולם. הצבא ביקש 25 יחידות דיור. אנשי הצבא לא רוצים לגור שם, הם אינם רוצים להוריד את המשפחות לשם. אותו דבר לגבי האזרחים עובדי צה"ל; הם מקבלים אש"ל ותוספות, וברגע שהם גרים שם השכר שלהם ירד. אנחנו מבטיחים שבפברואר, כל מי שעובד באופירה תהיה לו דירה, ועדיין תהיינה הרבה דירות ריקות. לגבי תעסוקה, זה ענין בין-משרדי. שמעתי שראש הממשלה אמר שאלה שיגורו שם ישרתו את הצבא וכן את התיירים.

מר אבני: גם אני שמח שהועדה רוצה לערוך ביקור כדי לאמת עובדות. שר השיכון אינו זקוק להגנה שלי, אני מניח שהיתה לו סיבה סבירה שהוא לא הגיע היום.

לחה"כ אמיר אני יכול לומר שאינני יודע מדוע השר לא יכול היה לבוא, אבל אני יכול לומר בוודאות שאני מוסמך למסור על כל הפעילות שלו בנידון.

אני קיבלתי הודעה שהיום יהיה דיון על קצרין לכן לא הצטיידתי במספרים מדויקים על השאר אבל אני יכול למסור באופן כללי אינפורמציה רחבה ומירבית.

אשר לטענות שמושמעות ומתפרסמות בעתונות והן כוללות האשמה מכוונת, אני רוצה לומר: להד"ם. ההחלטה על הקמת מרכז עירוני תעשייתי בקצרין נפלה ב-13.11.73 והאחריות הכוללת הוטלה ע"י הממשלה על משרד השיכון. אין זה אומר שמשרד השיכון יפתח את הכלים בעצמו במקום משרדי ממשלה אחרים, אלא הוא הקואורדינטור לאותם הנושאים, ומשרדי ממשלה אחרים אחראים לתעשייה, טלפונים וכו'.

מערכת התאום היא לא מהפשוטות, אבל אין לנו סיבה להתלונן עליה. לנו היו שתי אפשרויות: האחת, לאתר את המקום ולבוא לוועדת בנין ערים ולקבל או לא לקבל אישור. האפשרות השניה, שהיא אמנם מצריכה יותר זמן אבל בסופו של דבר משתלמת - עשינו תאום מוקדם עם רוב המוסדות והגורמים כדי להגיע להידברות מוקדמת על האתר. מדובר באיזור רגיש במיוחד מכמה אספקטים, שלעתים אחד נוגד את השני. מבחינת המיקום היינו צריכים לקבל קביעה ברורה מהמוסדות המוסמכים של צה"ל. לא מדובר על גרעין התישבותי חלוצי שמעוניין ורוצה להתקרב לגבול, לעתים יש ויכוח שהגרעינים רוצים להתקרב לגבול והמוסדות מנסים למצוא פשרה סבירה. פה מדובר על ישוב עירוני פתוח. זו היתה בעיה לא פשוטה עד שנקבעו התחומים שצה"ל קבע, באיזה סדר גודל, באיזה רדיוס אפשר למקם ישוב עירוני. האיזור הוא מבחינה אקולוגית רגיש ביותר - שמורת טבע, ודיות ורכסים טבעיים. יש גם בעיות אקלים. רצינו מקום אחר, ולבסוף התפשרנו על המקום הנוכחי. האיזור הסופי מקובל על דעת כל מדינת ישראל כולל ועדת בנין ערים. האיזור של ועדת בנין ערים התקבל ב-14.7.74. יכולים לשאול אם מנובמבר 1973 ליולי 1974 זו תקופה ממושכת מי שהתעסק בנושא יוכל לקבוע בוודאות שזה קצב מהיר ביותר. אפשר לעשות דבר יותר חפויז אבל להסתכן בשגיאות וזוה בכייה לדורות. אנחנו מצינו את מירב האפשרויות לטובת מקום נכון והימנעות מירבית של פגיעה במביבה. היתה בעיה של ביוב, הגענו להסכם על שיטה חדשה, שהיא גם יותר יקרה, של טיהור שפכים.

לתכנון ישוב עירוני על מערכות אורבאניות זו פרובלמטיקה ולא חשוב אם זה 500 יחידות או 50,000 יחידות, סדר הגודל כמעט לא משפיע כאן. בעולם מקובל לתכנן מערכות כאלה במשך 3 - 4 שנים. יתכן שהגויים יותר סבירים מאתנו שרמ מקדישים הרבה מאד זמן לתכנון ומגיעים לאפשרויות בצוץ יותר מקוצרות ויותר מתואמות. לא יכולנו עישות לעצמנו את הרוקסוס של תכנון ממושך כאן.

ביולי 1974 הקמנו מקלט ענק בשטח. הגענו למסקנה שגם לצורך הבצוע צריך להיות משרד של קבלן, מתכנן, מפקח ומתאם וגם בשעת הצורך מחסה. מתוך עקביות ועיקשות להמנע מבנייה זמנית הקמנו את המקלט. מערכת הכבישים נמצאת בבצוע כמעט סופי למעט האספלט שיעשו אחרי החורף.

עד סוף החודש כל 200 היחידות תהיינה מוכנות. היום יש 74 יחידות. הקבלנים טובים. הבתים יהיו בני שלוש קומות.

מבני הציבור בתהליך הפעלה. בית הספר מתוכנן ל-18 כיתות, וכנראה יהיו עכשיו רק 12 כיתות עם כל הנספחים. תהיינה גם שתי כיתות של גן ילדים. יהיה מרכז בשכונה שיכלול מספר חנויות ומועדון, בית-כנסת שכונתי ומרפאה שכונתית. במרכז הישוב יהיו בתי ציבור ושירותים. איננו רוצים לחזור על שגיאות ולעשות דברים לטווח קצר ואחר-כך מתברר שזה לא עונה לדרישות.

אין תכנית אב ל-5000 יחידות הייתי רוצה שיימנע דיבור שאיננו מעוגן במציאות.

יהיה מרכז תעשייתי עירוני. בשלב זה מדברים על 700 יחידות והמרכז הציבורי עם השירותים, ולמוסף לזה איזור התעשייה. באופן סכימטי יש תכנית למספר גדול יותר של יחידות אם ההתפתחות תצדיק זאת. במקרה כזה יש אפשרות אורגאנית מתוכננת להגיע למימדים יותר גדולים מאשר השלבים הנוכחיים.

לא רואים את התהליך הממושך שלוקח כל דבר, חאים רק את מה שנעשה בשטח. איתרנו מקום לתעשייה, התברר שזה לא טוב ועברנו למקום אחר. הכל סודר ואושר בועדה לתכנון. משרד המסחר והתעשייה היה צריך לפתח את האיזור עם התשתית. לא רצינו להיות במצב שיהיו בתים ושירותים ולא תהיה פרנסה, ולכן התשתית נעשתה מתקציב משרד השיכון. במקביל מימנו סקר כלכלי שהוא כמעט גמור ויכרא לדיון משותף עם משרד המסחר והתעשייה כדי לבחור כמה מפעלים שיהיו שם בו זמנית עם האיכלוס. לאחר שקיבלנו אישור של ועדת בנין ערים התנגד נציג החברה להגנת הטבע והגיש ערעור. במקרה זה יו"ר ועדת בנין ערים הוא נציג אלוף הפיקוד והמינוי הוא של האלוף בתאום עם שר הפנים. הצלחתי להשפיע על הנהלת החברה להגנת הטבע לבטל את הערעור. נתקבל סיכום שאם משרד השיכון יתחיל לפני החורף לבצע את התשתית, הם מורידים את הערעור, ואם רק באביב יעשו את התשתית, הם עומדים על הערעור. כל זה עיכב בכמה שבועות את העבודה.

בצוע מערכת מים וחשמל גם כן לקח כמה חודשים. כל המערכת תהיה תת-קרקעית - הביוב, המים, החשמל והטלפון. זה מסיבה בטחונית וגם אסתטית. עשינו תכנון מיוחד מותאם לשטח, לנוף, לבטחון ולאקלים. את המקלטים עושים מתחת לבתים כולל שחפ"צים. זה מצריך תאום ובדיקות כלכליות וטכנולוגיות.

איזור התעשייה יהיה כ-3 ק"מ מצפון מזרח לעיר. בית-ספר שדה יהיה בשולי הישוב. הכביש יבוצע ובמשך הזמן אפשר להפכו לדו-סטרוי.

בתכנון יש כמה הנחות יסוד, שבשכונה לא תהיה תחבורה מוטורית והכביש ייוחד עם רק להולכי רגל. הגישה לכל בית היא ע"י המפרצונים.

ל. דיציאן:
האם השכונה כל כך מצומצמת שאין צורך בתחבורה מוטורית?
אני מבין שיש איזורים מסוימים שהם אך ורק להולכי רגל. אבל צריכה להיות גישה עד למקום הזה בכלי רכב. אם כאן יהיה ק"מ בין בית אחד לשני, מדוע האיש ילך ברגל?

מר אבני:
הבעיה היא של איכות החיים ורווחת החיים. החלטנו על חלק מהבתים שיהיו בני קומה אחת; יותר כלכלי לעשות בתים גבוהים. גם במקום כזה, בנוסף ללהט וההתלהבות של מספר אנשים, לא כולם כאלה, ורצינו ליצור מסגרת שתמשוך אנשים לבוא הנה. זה יהיה ישוב קטן ויפה. האנשים לא יחליפו את תל-אביב או חיפה במקום הזה אלא אם הוא ימשוך. החלטנו שזו תהיה שכונה לא סואנת, כל האורך לא עולה על ק"מ במרכז השכונה ואין צורך לנסוע.

אנחנו עושים ישוב יפה, ואם למי שהוא נדמה שזה הרבה זמן, אני אומר: ההפך הוא נכון. אין לנו במה להתבייש. צריך לקחת בחשבון את התכנון המפורט של כל המערכות האורגאניות עם כל 200 היחידות בשטח. לולא היינו חיים בתקופה של מתח חברתי וטענות על גבי טענות, היה מגיע לנו צל"ש, ואני לא תובע אותו. כל הטענות על עיכובים מכוונים הם להד"ם ונעשה מה עוול למשרד השיכון.

במידה ולא יהיו שינויים ועיכובים מכוח עליון, אנחנו צופים אכלוס באביב 1977. לא צריך לשכוח שהקיץ באיזור הוא קצר יחסית. אם החורף לא יהיה גשום במיוחד ולא תהיינה הפרעות אנחנו מקווים שבאביב 1977 יוכלו לאכלס.

א. לבני:
צריך לזרז את מערכת כבישי הגישה אחרת לא יוכלו להכניס בחורף.

מר אבני:
מערכת הכבישים תהיה מוכנה לפני החורף. את האספלט נעשה אחרי החורף, אחרת הוא ייהרס. בכל אופן הגישה נוחה.

ליד איזור התעשייה יש ישוב עתיק קצרים שבתאום עם אגף העתיקות של משרד החינוך והתרבות נסמן את החורבות, לרבות בית כנסת מפואר שמשמרים אותו. יהיה חיץ בין האיזור הזה ואיזור התעשייה עם הפרדה גננית.

שמואל דיבר על ראש צוות לאכלוס, זה מוקדם עדיין. יש מתאם מקצועי שהוא מאחד המשרדים הטובים ביותר שתכננו גם את רמת אשכול. אחר-כך יהיה ראש צוות לאכלוס.

את ההרשמה אנחנו נעשה בסביבות האביב הקרוב. אם נקדים זה יכול להיות לרועץ כי הציבור יבוא ולא יראה שלדים, ולא יירשם.

מוסכם בעקרון שלא כל ההוצאות המיוחדות יחולו על המשתכנים. לומר היום את המחיר - זה חוסר אחריות. כשיש שלד, פחות או יותר יודעים. עם ההרשמה נקבע גם מחירים. הדירות תהיינה לרכישה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: העקרון הוא שיהיו מחירים של איזור פיתוח?

מר אבני: בעקרון נצמיד את זה לעיירת פיתוח.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: מה יהיה השלב הבא? עד אפריל 1977 מדובר על 200 יחידות דיור עם כל הקשור. מה יהיה בין זה לבין השלב הבא? לדעתי צריכה להיות המשכיות.

א. לבני: אפריל איננו תאריך טוב, כי יש משפחות עם ילדים אשר לא ירצו להוציא את הילדים מבתי הספר באמצע שנת הלימודים.

מר אבני: לא אמרתי אפריל אלא באביב.

לשאלת היו"ר - גם אנחנו רואים צורך ברציפות ואין כוונה לחכות. מה יהיה מבחינת היכולת התקציבית - אינני יכול לומר. כללנו בהצעת התקציב של 1976 עוד 150 יחידות וכ-25 - 30 יחידות "בנה ביתך". בדרך כלל התהליך של "בנה ביתך" הוא שלב יותר מאוחר כאשר יש כבר ישוב. שר השיכון נעתר לבקשה ויחד עם בנייה ראשונה, בסרם אכלוס, תהיה שכונה של 25 - 30 יחידות של "בנה ביתך". התכנון מוכן. פניתי לראש מינהל מקרקעי ישראל וביקשתי להקים ועדה כדי שנוכל תוך חודש לפרסם את הקריטריונים והתנאים.

מ. דרובלס: מציע להזמין לישיבה הבאה את נציג הסוכנות היהודית או מי שהוא ממשרד הקליטה בקשר לקראוואנים. נאמר לי שיש קראוואנים וצריך להשיג אותם על מנת להעמיד אותם לרשות המתיישבים החדשים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: היום קיבלנו תמונה פחות או יותר מציאותית על מה שיש ונעשה ברמת

הגולן ובאופירה.

בישיבה הבאה אני מבקשת מר
אבני שיתן תשובה ונקיים דיון על כמה נקודות שהתעוררו,
ואחר-כך הועדה תסכם.

נקודה ראשונה, בקשר לבנייה
הזמנית לאלה שמחכים לנקודות קבע.

דבר נוסף: בניה נוספת לישובים
קיימים, מה התכניות.

האם יש תכניות לגבי ישובים
חדשים שיוקמו? במחלקה להתישבות דובר על 9 נקודות, בניה
שמתגבשת דעה על 4 נקודות, מה מכין משרד השיכון בענין זה?
האם הישובים האלה כלולים במסגרת התקציב, או לא? אם
תהיה החלטה של הממשלה לאשר העלאת ישובים כאלה על הקרקע, האם
משרד השיכון ערוך מבחינת התקציב? האם הוא ערוך מבחינת
קצב הבניה? לא הוכחש שיש בניה אבל הקצב איננו מדכיק
את ההתפתחות.

מר אבני: אני חולק על זה נמרצות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: תצידו אותנו במספרים מה המצב
הקיים, מה הצרכים של הישובים
ומה התכניות של משרד השיכון על מנת להדביק את הצרכים
החיוניים.

בקשר לקצרים, במידה שניתן
להבהיר יותר, אם ניתן לזרז את קצב הנצוץ, היינו רוצים לשמוע.
אנחנו נתכנן ביקור ואני מבקשת
שתהיה הענות של חברי הועדה.

אתה יודע, מר אבני, שאנחנו
רוחשים לך הערכה על העבודה שאתה עושה: במסירות ובנאמנות
אבל לא נוכל לוותר על כך ששר השיכון יופיע ויפרוש בפנינו
את מדיניותו.

אני חושבת שצריך ללכת בד בבד
בשילוב שני הדברים: אכלוס ויצירת מקורות תעסוקה.
לא פעם חיכו דירות למשתכנים, וכאשר היו משתכנים לא היתה
תעסוקה. אנחנו רוצים לדעת מה צריך לעשות כדי ששני הדברים
האלה ילכו במשולב.

אני אכתוב לשר השיכון ואמסור
לו את תגובת חברי הכנסת על כך שהוא לא הואיל בטובו לכבד
את רצון הועדה ולהופיע בפניה, למרות שלא קיבלנו שום נימוקים
סבירים על כך שהוא לא יכול לבוא.

המשך הדיון נדחה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.00